

Asia: VN/3215/2021

Väliraportti: Vapaa!-Fri! -hanke vapaaehtoistoiminnan edistämiseksi ikääntyvässä yhteiskunnassa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tulisiko vapaaehtoistoimintaa hyödyntää johdonmukaisemmin erilaisissa yhteiskunnan toiminnoissa? Missä?

Vapaaehtoistoiminnan kentällä tapahtuu paljon tärkeää ja tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa, mikä edistää potilaiden tai asiakkaiden sekä heidän läheistensä hyvinvointia. Yhteistyö mahdollistaa sen, että haasteita kohdanneet ihmiset kuulevat järjestöjen ja yhdistysten tarjoamasta tiedosta, toiminnasta ja vertaistuesta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaistuki on kokemuksellista vuorovaikutusta, joka perustuu vapaaehtoisuuteen ja tasa-arvoisuuteen. Se on kokemusten jakamista toisen saman kokeneen kanssa, toisen kokemusmaailman ymmärtämistä oman kokemuksen kautta sekä vastavuoroista tukea. Tutkimusten mukaan vertaistuesta voi olla hyötyä monissa vaikeissa elämäntilanteissa, sillä vertaistuen merkitys esimerkiksi kuntoutumiselle voi olla hyvinkin suuri. Vertaistuki tulisikin kiinnittää selkeästi osaksi hoitoketjua ja vertaistuen eri muotoja tulisi kehittää hyvinvointialueilla yhteistyössä potilasjärjestöjen kanssa.

Tärkeä toimija terveydenhuollon kanssa tehtävässä yhteistyössä on OLKA, joka koordinoi vapaaehtoistoimintaa monissa Suomen yliopisto- ja keskussairaaloissa. On tärkeää, että vapaaehtoistoiminnan merkitys tunnustetaan myös niissä terveydenhuollon toimipaikoissa, joissa ei ole OLKA-toimintaa. Esimerkkinä terveydenhuollon kanssa tehtävästä yhteistyöstä ovat Aivoliitto ry:n jäsenyhdistysten vapaaehtoisten tekemät vertaistukivierailut sairaaloihin ja kuntoutusyksiköihin. Aivoverenkiertohäiriön sairastaneiden ja heidän läheistensä on mahdollista tavata vertaistukihenkilö sairaalassa tai kuntoutusyksikössä. Näin kuntoutujilla ja heidän läheisillään on tilaisuus kuulla kokemustietoa suoraan koulutetuilta vertaistukihenkilöiltä, mikä tarjoaa tärkeän lisäresurssin terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön. Koronapandemia on hankaloittanut tätä yhteistyötä suuresti, mutta samaan aikaan on syntynyt uusia toimintamalleja, kun vapaaehtoiset ovat vierailleet yksiköissä etäyhteyksillä.

Jotta yhteistyö terveydenhuollon ammattilaisten ja paikallisten yhdistysten välillä toimii mahdollisimman sujuvasti, tulee terveydenhuollon johdossa tunnistaa vapaaehtoisten tarjoaman lisäresurssin sekä kokemustiedon ja vertaistuen merkitys. Yhteistyön onnistuessa vapaaehtoisilla on mahdollisuus kohdata potilaita ja heidän läheisiään kiireettömästi sekä jakaa heille tietoa, mikä tukee ammattilaisten työskentelyä. Vapaaehtoistoiminta ei korvaa tai hankaloita ammattilaisten työtä vaan tuo potilaiden ja läheisten saataville monipuolisia tuen kanavia. Samalla terveydenhuollon yksiköiden ovien avaaminen yhdistyksille luo tilaisuuksia mielenkiintoiselle ja merkitykselliselle vapaaehtoistoiminnalle, joka edistää myös tekijöidensä hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveysalalla johdon ja työntekijöiden on tärkeää tunnistaa kokemustiedon merkitys myös laajemmin omassa työssään. Kokemustietoa tulee hyödyntää esimerkiksi täydennyskoulutuksessa sekä palveluiden suunnittelu-, kehittämis- ja arviointitehtävissä, mikä myös tukee ammattilaisten omaa työtä. Järjestöjen koulutetut kokemustoimijat tarjoavat ammattilaisille potilaan, asiakkaan tai läheisen näkökulman, mikä lisää ymmärrystä haastavasta elämäntilanteesta, vammasta tai sairaudesta.

Oulasvirta Taru
Aivoliitto ry - Vapaaehtoistoiminnan suunnittelija